

ОСВІТНІЙ ПОРТАЛ ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬО-ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ РЕГІОНУ

*І.П. Воротникова,
Україна, м. Луганськ, Луганський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти*

Освітнє інформаційне середовище завершує історичний ряд форм організації навчання на інтеграційній основі, воно вбирає в себе все краще, що було накопичене інноваційною педагогікою за минулі століття. Інформаційне середовище розглядалося в різних аспектах, серед яких можна виділити три основних компонента [1] інформаційне середовище як діяльність - людина є учасником комунікаційного процесу, в центр ставиться її здатність представити особисте знання в тій формі, в якій воно може бути передане, і сприйнявши інформацію («чуже» знання), знов перетворити її на своє особисте знання; інформаційне середовище як система форм комунікації, що історично склалися; інформаційне середовище як інформаційна інфраструктура, створена суспільством для здійснення комунікативної діяльності в масштабах, відповідних рівню розвитку цього суспільства (видавництва, бібліотеки, інформаційні центри, банки даних, засоби масової інформації і тому подібне).

Концепція інформаційного середовища вперше була запропонована Ю. Шрейдером, який розглядав інформаційне середовище не лише як провідника інформації, але і як активний початок, що впливає на її учасників. Зокрема вчений запропонував семантичний підхід до феномену інформації і механізм визначення міри семантичної інформації як заходи зміни тезауруса особи під впливом інформації, що поступила [2] та поняття інформаційно-знанієвого потенціалу: знання, накопичені в суспільстві, інформацію, доступну через інформаційне середовище, засоби передачі знань; засоби і кадри для обробки, зберігання, пошуку і передачі інформації. Загальним в інтерпретації означень поняття інформаційне освітнє середовище, на думку Л. Панченко [3, 59] є те, що у всіх визначеннях науковців мають на увазі системні сукупності, які забезпечують організацію педагогічного процесу на базі інформаційних комунікаційних технологій, але в різних пропорціях у відповідних визначеннях присутні технологічний і педагогічний аспекти.

В той же час слід відокремлювати розбіжність понять інформаційне середовище та інформаційний простір. Інформаційно-комунікаційний освітній простір – це віртуальне середовище, яке містить безліч освітніх ресурсів для підтримки навчальної діяльності та досягнення мети навчання на базі глобальних комп'ютерних

комунікацій [4, 6]. Не покидаючи одного інформаційного простору, людина може переходити з одного інформаційного середовища в інше (при зміні професії, або кваліфікації, роду занять, захоплень, переході на новий рівень навчання і т.д.). Одночасно індивід може знаходитися в декількох різномірних інформаційних середовищах, які сприйматимуться як єдине ціле.

Аналіз сучасних російських і зарубіжних досліджень показує, що останніми роками відбувається стирання відмінностей між типами середовищ і формуються середовища, які інтегрують два підходи, тобто середовище є і джерелом навчально-методичного знання в конкретній області знання і одночасно є структурованим для організації різних форм самостійної пізнавальної діяльності. Такі середовища, як правило, формуються в рамках загальнодоступних технологій в середовищі WWW або базуються на професійно розроблених оболонках – розподілених середовищах, орієнтованих на співпрацю, і інших, заснованих на телекомунікаційних технологіях. Вони відкриті і для викладача і тих, хто навчається, дозволяють доповнювати вміст і вносити до нього корективи, представляти результати своєї навчальної діяльності в середовищі. Комунікаційні процеси в такому інформаційно-освітньому середовищі забезпечують дидактичний, методичний і організаційний фон навчання і є центральним елементом навчального процесу.

В нашому дослідженні ми розглядаємо освітньо-інформаційне середовище післядипломної педагогічної освіти регіону, базуючись на досвіді групи управлінців, науковців і практиків Київського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти якими розроблено й обґрунтовано поняття "інформаційно-навчальне середовище системи освіти регіону" як відкрите віртуальне середовище системи освіти області, доступне для всіх бажаючих, яке надає максимум корисної освітньої і пізнавальної інформації учням, учителям, управлінцям, батькам і громадськості та забезпечує доступ до навчання багатьом категоріям громадян [5]. На нашу думку, освітньо-інформаційне середовище післядипломної педагогічної освіти регіону включає: середовище навчання на курсах підвищення кваліфікації, середовище професійного розвитку у міжкурсовий період, мовне середовище, які мають забезпечити зберігання, структурування і представлення накопиченого знання, а також засоби для її передачі, переробки і збагачення, наявність системи самостійних занять, пов'язаних з обробкою інформації, – наявність інтенсивних зв'язків (вертикальних і горизонтальних) між учасниками навчального процесу, що сприяє інтеграції вчителів регіону до європейської та світової освітньої спільноти.

У формуванні інформаційного середовища навчальної діяльності беруть участь: викладач, який визначає вміст програми курсу, вибір літератури, методи викладання, стиль спілкування і т.і.; педагогічний колектив навчального закладу – встановлює загальні вимоги, традиції даного закладу, що зберігаються, форму взаємин, держава як суспільний інститут – визначає матеріальне забезпечення освіти в цілому, соціальне замовлення на формування тієї або іншої системи знань і поглядів.

Освітньо-інформаційне середовище післядипломної педагогічної освіти, на нашу думку, по-перше формує і наповнює освітній портал (наприклад, www.loiprolo.lg.ua), який постійно змінюється і наповнюється, що дозволяє кожному вчителю знайти ту освітню «нішу», в якій він зможе реалізувати професійні запити і сприяти його професійному розвитку в суспільстві знань. Ресурси порталу післядипломної педагогічної освіти регіону повинні організувати методичний простір для вчителів, створити оптимальний доступ до необхідної інформації, забезпечити оперативну методичну допомогу молодим вчителям, надати можливість творчим педагогам взяти активну участь у віртуальних педагогічних читаннях, поділитися досвідом роботи. WEB-ресурси сприяють реалізації різнорівневої системи методичної діяльності вчителя, дозволяють реально забезпечити його потреби в методичних і дидактичних матеріалах, а також підтримати професійне спілкування та організувати професійну взаємодію педагогів. По-друге – це спеціальні технології підтримки віртуальної навчальної діяльності в міжкурсовий період (наприклад, web 2.0), що передбачають залучення до навчальної діяльності в Інтернет-просторі учнів, учителів із сотнею тисяч шкіл усього світу під час виконання ними спільних міжнародних навчальних проєктів із різних тем і дисциплін. Під кожний проєкт формується своя гнучка Інтернет орієнтована мережа учасників проєкту (навчальних закладів, окремих осіб). Під час виконання навчальних завдань, реалізації спільних міжнародних навчальних проєктів учні не тільки набувають, поглиблюють свої знання в певній предметній галузі, спілкуються між собою, обмінюються навчальними відомостями, знайомляться з культурою інших народів, формують і розвивають свої вміння і навички застосовувати ІКТ, працювати в Інтернет-просторі, але й опановують основні підходи та сучасні інструменти проєктного підходу в розв'язуванні різноманітних завдань.

З кожним днем все більше вчителів починає займатися власними розробками інформаційних ресурсів та інших засобів ІКТ, багато з яких потрапляють в мережу Інтернет і тому вчителі повинні оволодіти основними вимогами, які пред'являються до

освітніх Інтернет-ресурсів з точки зору мінімізації шкоди, що завдається здоров'ю і психіці учнів і висвітлюють свій кращий досвід.

Узагальнюючи підходи до освітньо-інформаційного середовища визначимо зміст і структуру порталу як складової освітньо-інформаційного середовища післядипломної педагогічної освіти (Рис.1) регіону та зазначимо його основні принципи [6]:

- відкритість — можливість вільного (самостійного і відповідального) вибору кожним учасником освітнього процесу пізнавальних об'єктів, видів діяльності і партнерів для комунікації;

- інтерактивність — наповнення порталу змістом, який тим краще, чим більше людей його використовує — користувачі самі активно формують сайт, наповнюють і редагують;

- соціалізація — використання технологій, які дозволяють створити співтовариства вчителів одного предмету, або груп вчителів, працюючих над однією проблемою;

- суб'єктність — зміст освіти завжди суб'єктивний, тобто формується всіма учасниками «тут і зараз», по мірі особистого руху в світі великої культури за індивідуально-освітніми траєкторіями.

- надмірність є необхідною умовою для реалізації суб'єктності. Особисте знання формується не за освітньою програмою а в спеціально організованому надмірному освітньому середовищі. Таке середовище повинно дати можливість кожному хто навчається накопити необхідний для його професійного розвитку досвід діяльності, що забезпечується наявністю різноманітної літератури, можливістю співпраці з методистами, експертами, використанням сервісів мережі Інтернет;

- співпраця — вчитель є рівноправним партнером у професійній комунікації. Вчитель навчається, розвиває себе, для цього йому необхідна комунікація з учнями, колегами, науковцями, керівництвом. Вчитель може бути експертом в методах рішення тригонометричних рівнянь і одночасно бути учнем з впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в професійній діяльності.

Узагальнимо критерії освітнього порталу післядипломної педагогічної освіти регіону: постійний доступ (не залежить від місця доступу та часу), науково-методичний супровід змісту здійснює відповідна наукова установа - обласний інститут післядипломної педагогічної освіти; зміст ресурсу постійно оновлюється і

доповнюється всіма учасниками освітнього процесу (вчителі, андрогоги); динамічні і інтерактивні сервіси ресурсу забезпечують не тільки взаємодію вчителів, але і формують новий його зміст (участь в форумах, створення блогів, обговорення статей); наявність посилань на освітні ресурси (сайти дистанційного навчання, віртуальні бібліотеки, музеї) та підключення ресурсів методичних кабінетів, навчальних закладів області до єдиного освітнього середовища; можливість створення мережових співтовариств вчителів, наявність пошукових систем, дружнього інтерфейсу; зміст ресурсу враховує цільову аудиторію і її ключові характеристики: уподобання, узагальнені особисті дані (вікова категорія, досвід роботи, спеціальність тощо). Додаткові критерії: швидкодія, оптимізація мережевого трафіку та вимог до апаратних ресурсів; надійність та безпека й ефективність технічної підтримки; естетичні та художні критерії; психологічні критерії; системні критерії глобальних середовищ (відвідуваність, рейтинг), структура враховує вимоги провідних пошукових машин та каталогів; багаторівневий доступу до ресурсу (гість, користувач, адміністратор).

Перспективою вважаємо створення єдиного освітнього інформаційного середовища післядипломної педагогічної освіти України.

Список літератури

1. Васильев В.Н., Стафеев С.К., Сухорукова М.В. Концепция построения естественнонаучного образовательного портала // Всероссийская научно-методическая конференция Телематика'2002-Санкт-Петербург, 2002. – [Электронный ресурс] / http://tm.ifmo.ru/db/doc/get_thes.php?id=238.:
2. Шрейдер Ю.А. Информационные процессы и информационная среда / Ю.А. Шрейдер // Научно-техническая информация. – 1976. – №1.
3. Панченко Л.Ф. Інформаційно-освітнє середовище сучасного університету: монографія / Л.Ф. Панченко; Держ. Заклад. «Луган. Нац. Ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. – 280 с.
4. Гриценко В. Нові інформаційні технології для всіх: інтеграція науки та освіти./ Володимир Гриценко // Інформатика. №3(627), лютий 2012.С.5-9.
5. Клокар Н.І. Розвиток інформаційно-навчального середовища освітньої системи регіону в контексті забезпечення рівного доступу до якісної освіти [Електронний ресурс] / Наталія Іваанівна Клокар // Народна освіта: електронне фахове видання.– 2008. – №6. – Режим доступу: www.narodnaosvita.kiev.ua/vupysku/6/statti/klokar/klokar.htm
6. Биков В.Ю. Теоретико-методологічні засади створення і розвитку сучасних засобів та е-технологій навчання // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992 – 2002. Збірник наукових праць до 10-річчя АПН України / Академія педагогічних наук України. – Ч.2. – Харків: "ОВС", 2002. – С. 182-189.

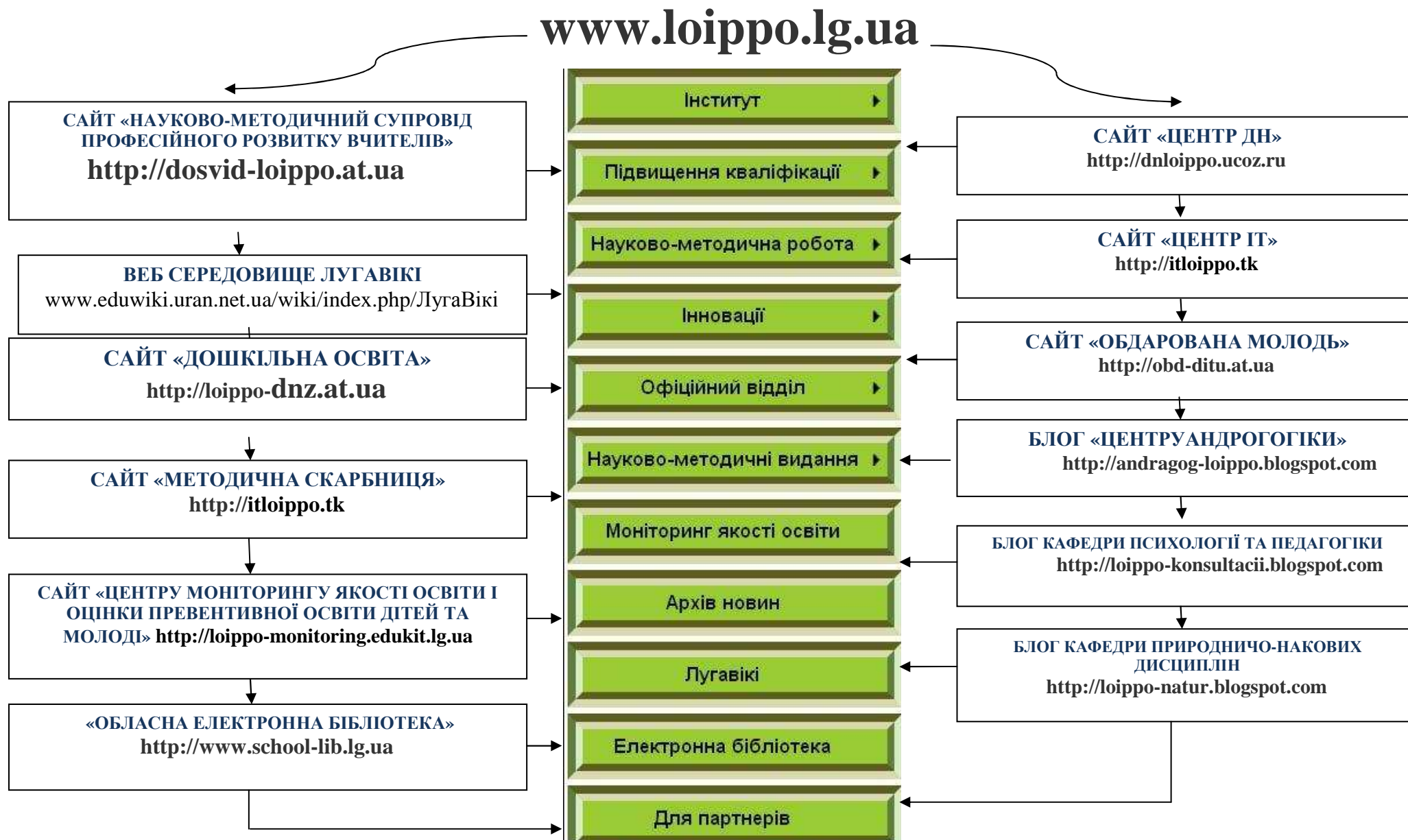

Рис.1 Структурно-функціональна модель порталу Луганського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти